

РЕЙТИНГ НА БЪЛГАРСКИТЕ УНИВЕРСИТЕТИ 2018:

ТЕНДЕНЦИИТЕ ПРОДЪЛЖАВАТ

ПО-МАЛКО СТУДЕНТИ, НО И ПО-ВИСОКИ ДОХОДИ,
РЕАЛИЗАЦИЯ И РАЦИОНАЛНОСТ ПРИ ИЗБОРА
НА СПЕЦИАЛНОСТИ ОТ ТЯХНА СТРАНА ОТЧИТА
ПОСЛЕДНАТА КЛАСАЦИЯ НА ВИСШИТЕ УЧИЛИЩА

Мартин Димитров | martin.dimitrov@capital.bg

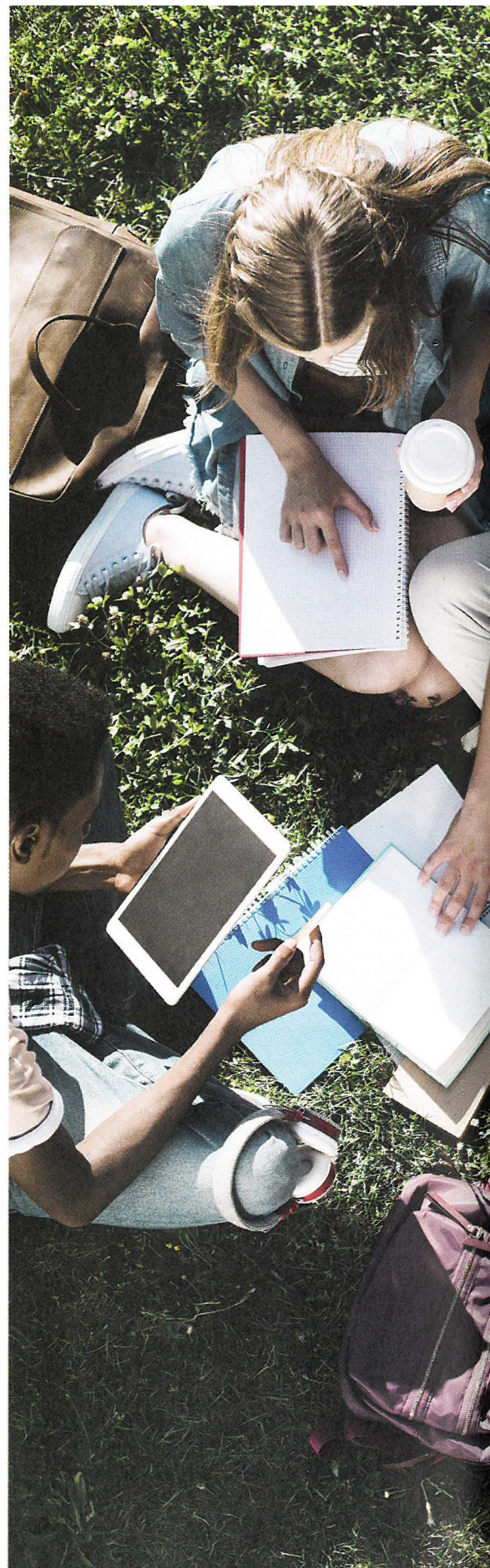
Осем години след създаването на първия рейтинг на университетите в България той спокойно може да бъде наречен един от най-устойчивите инструменти, служещи както за определянето на част от финансирането на българските висши учебни заведения, така и за това кандидат-студентите да получат ясна референция какво могат да очакват от всяка специалност, предлагана във всеки български университет. Рейтингът предоставя информация за представянето на всички 51 висши училища в страната по 44 обективни и измерими критерия. Любопитните изменения в рейтинга за миналата година са, че са включени индикатори за регионалната значимост на висшите училища и тяхната обвързаност с местната икономика, както и показател, измерващ какъв дял от студентите, обучавали се в последен курс, са успели да се дипломират.

Без изненади

И макар в публикуваното в края на 2018 г. издание на класацията да няма много изненади, тенденциите, които тя очертава, показват посоката, в която се движи българското висше образование. А те са: все по-малко студенти, които се записват в български вузове (15% намаление спрямо

2014 г.), но и все по-ниска – близка до нулата – безработица сред тях след завършването им; плавно увеличаващо се заплащане на завършилите университет, което изпреварва с близо една трета средната заплата за страната (1151 лв. срещу 908 лв. към февруари 2019); високи доходи и почти нулева безработица в техническите и медицинските специалности, накъдето се ориентират все повече студенти, както и отлив от доскоро популярни специалности като икономика и администрация, създаващи твърде много кадри, които пък често се реализираха в сфери, където не е нужно висше образование.

„В рейтинговата система има четири добри и една лоша новина“, казва Георги Стойчев, изпълнителен директор на Института „Отворено общество“, който стои в основата на създаването и обновяването на рейтинга заедно с компанията „Сирма солюшънс“. Според него намаляването на броя студенти е „лошата“ новина, която се обуславя от демографските процеси в страната, но това стимулира реформа и рационализиране на избора сред младите хора – а и сред университетския мениджмънт. „В началото не бяхме щастливи от начина, по който бяхме подредени. >26

К | ОБЛАГАЕМ ДОХОД НА ЗАВЪРШИЛИТЕ СПОРЕД ВИСШЕТО УЧИЛИЩЕ (ЛВ.)

Професионално направление	Доход*
Информатика и компютърни науки	2 387
Математика	2 222
Комуникационна и компютърна техника	1 928
Металургия	1 864
Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми	1 842
Обществено здраве	1 705
Електротехника, електроника и автоматика	1 538
Военно дело	1 537
Фармация	1 471
Политически науки	1 417
Медицина	1 415
---	---
Средна стойност	1 248
---	---
Педагогика	863
Ветеринарна медицина	856
Животновъдство	839
Педагогика на обучение по...	830
Музикално и танцово изкуство	802

*Среден месечен облагаем доход на завършилите професионалното направление в български висши училища през предходните 5 години по данни от НОИ и АдминУни.

К | ОБЛАГАЕМ ДОХОД НА ЗАВЪРШИЛИТЕ СПОРЕД ВИСШЕТО УЧЕБНО ЗАВЕДЕНИЕ И НАПРАВЛЕНИЕТО (ЛВ.)

Висше училище, професионално направление	Доход*
Софийски университет "Климент Охридски", Информатика и компютърни науки	3 804
Американски университет в България - Благоевград, Администрация и управление	3 194
Нов български университет - София, Информатика и компютърни науки	3 142
Технически университет - София, Комуникация и компютърна техника	2 820
Софийски университет "Климент Охридски", Математика	2 757
Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски" - София, Машинно инженерство	2 599
Технически университет - София, Математика	2 441
Американски университет в България - Благоевград, Информатика и компютърни науки	2 431
Софийски университет "Климент Охридски", Икономика	2 302
Нов български университет - София, Обществено здраве	2 300
---	---
Средна стойност	1 248
---	---
Пловдивски университет "Паисий Хилендарски", Театрално и филмово изкуство	624
Технически университет - Габрово, Социални дейности	618
Югозападен университет "Неофит Рилски" - Благоевград, Изобразително изкуство	616
Театрален колеж "Любен Гройс" - София, Театрално и филмово изкуство	601
Медицински университет - Плевен, Социални дейности	568

*Среден месечен облагаем доход на завършилите професионалното направление в български висши училища през предходните 5 години по данни от НОИ и АдминУни.

В началото не бяхме щастливи от начина, по който бяхме погребжани. С течение на времето се научихме какво и как да правим. Предиизвикателството да отидеш нагоре е още по-голямо.

проф. Любен Тотев,
председател на съвета на ректорите
на висшите училища в България

С течение на времето се научихме какво и как да правим. Предиизвикателството да отидеш нагоре е още по-голямо“, казва пък председателят на съвета на ректорите проф. Любен Тотев по време на награждаването на най-добрите университети.

Намаляване на студентите, но и увеличаване на реализацията им

„Ако доскоро в най-масовите професионални направления икономика и администрация имаше спад на студентите с 30% в последните пет години (от 60 000 през 2014 до 45 000 души през 2018 г. – бел. ред.), в направление медицина увеличението е с 80%“, казва Стойчев по време на представянето на рейтинга и обяснява, че това показва как младите хора се преориентират успешно към по-перспективни специалности. Друга позитивна промяна е, че намалява броят на завършилите, които се осигуряват в чужбина – от 25% на 23%.

Освен по-рационални студентите също стават все по-добре платени, добавя Стойчев. И наистина – от 867 лв. през 2014 г., средният доход, който един абсолвент може да очаква, четири години по-късно е 32% по-висок. Това е проекция и на все

Дунката между университетите в София и тези в провинцията продължава да расте.

по-добрите връзки между ВУЗ и пазара на труда – делът на наетите висшисти, които през първите пет години след завършването работят на позиция, за която се изисква висше образование, бавно нараства до 49.26% от 48.56% и от 46% през 2014. Макар ръстът да е позитивен, той трудно може да бъде описан като задоволителен, но според Стойчев това е проекция на проблемите на българската икономика, която не успява да създаде нужните работни места за висококвалифицираните висшисти.

Без решение на много проблеми

Проблемите обаче остават – завършилите направление „Туризм“ могат да очакват много по-ниски средни доходи, а само 20% от тях ще работят по специалността си на позиция, изискваща висше образование, за разлика от медиците и фармацевтите например. Завършилите Софийския университет „Св. Климент Охридски“, което остава безапелационно на върха по 21 от общо 52 направления, могат да очакват много по-високи доходи (виж таблица 1) от завършилите университети извън столицата. Като цяло с няколко изключения водещите университети остават тези в столицата – Медицинският университет, Техническият и Лесотехническият и Химикотехнологичният и металургичен университет доминират в тези полета, в които СУ не успява. Пловдивският университет и Аграрното висше училище в Града под тепетата са сред малкото изключения по тази линия.

Очаквано най-висок ръст на доходите се отбелязва в три групи предмети – математика, информатика и компютърни науки, както и компютърна и комуникационна техника, където ръстът на заплащането е най-висок. Следват инженерните специалности, като например машинно инженерство, металургия и енергетика, както и техническите предмети, свързани с износ с висока добавена стойност, като електроника, електротехника и мехатроника. Трети са медицинските и фармацевтичните специалности, които продължават да >28

К | КЪДЕ ОТИВАТ НАЙ-СИЛНИТЕ И НАЙ-СЛАБИТЕ УЧЕНИЦИ

Дисциплина	Среден успех от дипломата за завършено средно образование
Медицина	5.63
Фармация	5.51
Стоматология	5.49
Математика	5.29
Ветеринарна медицина	5.23
Право	5.23
Филология	5.23
Политически науки	5.19
Информатика и компютърни науки	5.17
Физически науки	5.17
---	---
Средна стойност	4.97
---	---
Машинно инженерство	4.57
Растениевъдство	4.52
Животновъдство	4.38
Проучване, добив и обработка на полезни изкопаеми	4.38
Материали и материалознание	4.27

К | БЕЗРАБОТИЦА СРЕД ЗАВЪРШИЛИТЕ

Дисциплина	%*
Военно дело	0.00
Медицина	0.16
Стоматология	0.40
Металургия	0.45
Музикално и танцово изкуство	0.74
Ветеринарна медицина	1.19
Математика	1.26
Теория на изкуствата	1.38
Обществено здраве	1.43
Транспорт, корабоплаване и авиация	1.54
...	
Средна стойност	2.44
...	
Науки за земята	3.53
Религия и теология	3.55
Психология	3.56
Материали и материалознание	3.68
Животновъдство	3.70

*Процент на официално регистрираните безработни сред завършилите професионалното направление в български висши училища през предходните 5 години, изчислен на базата на данни от НОИ и АдминУни.

К | ПРИЛОЖЕНИЕ НА ПРИДОБИТОТО ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ И РЕАЛИЗАЦИЯ ПО ПРИЗВАНИЕ

Дисциплина	%*
Военно дело	99.42
Медицина	95.90
Стоматология	94.41
Фармация	92.29
Теория и управление на образованието	88.81
Обществено здраве	77.62
Педагогика	74.79
Здравни грижи	74.75
Ветеринарна медицина	69.78
Право	67.61
...	
Средна стойност	49.12
...	
Материали и материалознание	31.99
Животновъдство	31.39
Хранителни технологии	26.19
Изобразително изкуство	25.03
Туризъм	19.56

*Процент на работещите на позиция, изискваща висше образование или заемачи длъжност по призвание сред осигурените лица, завършили професионалното направление в български висши училища през предходните 5 години по данни от НОИ и АдминУни. Лицата на граждански договор, самоосигуряващите се лица и земеделските производители не са взети предвид при изчислението.

бъдат на върха, що се отнася до реализация след завършването, привличането на повече студенти – български, но и най-вече чуждестранни.

Инструмент за политики (който не се прилага достатъчно)

Освен да ориентира студентите за най-перспективните професии обаче, рейтингът има и още една ключова цел – да помогне на МОН да регулира политиките си спрямо различните направления и университети. „Ние използваме информацията от рейтинговата система и информацията за част от показателите за изготвянето на комплексна оценка за качество и съответствие с пазара на труда“, каза при представянето на рейтинга министърът на образованието Красимир Вълчев. Добавя, че ВУЗ подобряват показателите си за научна дейност и започват да разбират, че трябва да инвестират в преподавателския си екип. „Очевидно висшите училища са предприели политики за стимулиране на научните изследвания. Една от основните причини е рейтинговата система“, добавя Вълчев. Според него друг позитивен сигнал е увеличението на броя студенти, записващи педагогическа специалност.

Въпреки тези позитивни тенденции, включително все по-високата цитируемост на университетите в международни научни платформи за споделяне на знание, някои ключови промени продължават да се случват твърде бавно и сякаш въпреки държавните политики вместо заради тях. Бавно остава увеличаването в процентно отношение на учениците, които са стимулирани да запишат технически или информационни специалности, въпреки всички позитиви, които те биха им донесли след завършване. Това се случва както заради ниската информираност на учениците преди кандидатстване, така и поради много по-сериозния проблем с подготовката в гимназиите за тези направления, която остава крайно недостатъчна. Продължава да бъде проблем и постоянното изключване на специалности от формулата, която свързва реализацията на студентите от всяко направление с финансирането му. Но това са неща, които един рейтинг не може да промени – поне не и без съпътстваща политическа воля. ●